

Åtgärdsplan för brottsförebyggande arbete 2026-2027

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Senast antagen	Beslutsinstans
Åtgärdsplan för brottsförebyggande arbete 2026-2027	Handlingsplan	2025-11-21	Kommunchef, ersättare biträdande förvaltningschef
Administrationsansvarig	Version	Diarienummer	Giltig till
Kommunledningsförvaltningen	1	25KS687	2027-12-31
Dokumentinformation	Brottsförebyggande åtgärder utifrån kommunen lägesbild		
Dokumentet gäller för	Kommunkoncernen		

Inledning

Bakgrund

Uppdraget att ta fram en lägesbild och efterföljande åtgärdsplan styrs av lag (2023:196) om kommuners ansvar för det brottsförebyggande arbetet.

Kommunstyrelsen ansvarar för ledningen av kommunens brottsförebyggande arbete och för att kontinuerligt rapportera om det brottsförebyggande arbetet till kommunfullmäktige.

Kommuner ska minst vartannat år uppdatera lägesbilden och följa upp åtgärdsplanen.

Syfte

Syftet med kommunens åtgärdsplan för brottsförebyggande arbete är att säkerställa att kommunen arbetar effektivt och kunskapsbaserat för att förebygga brott. Enligt Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete ska kommunen:

- Kartlägga brottsligheten inom sitt geografiska område och analysera dess omfattning och konsekvenser.
- Besluta om åtgärder baserat på denna kartläggning för att förebygga brott.
- Samordna det brottsförebyggande arbetet med relevanta aktörer och säkerställa att det finns en samordningsfunktion.

Genom dessa åtgärder bidrar kommunerna till att skapa tryggare och säkrare samhällen.

Samverkan

Formerna för samverkan finns i samverkansöverenskommelsen.

Metod

Denna åtgärdsplan utgår från kommunens lägesbild, som presenterades för kommunstyrelsen i april 2024. Därefter genomfördes tre workshops; en för ANDTS och våld, en för trafikbrott och en för utmaningarna. Detta resulterade i totalt cirka 48 förslag till åtgärder. Därefter sammanställdes och kategoriserades föreslagna åtgärder utifrån beprövade och kunskapsbaserade åtgärder. Vissa åtgärder från tidigare "Genomförandeplan" kvarstår. Resultatet av detta blev 19 åtgärder. Efter förankring i kommunen återstår 14.

Förankring i kommunen

Planen har förankrats av kommunens beredningsgrupp för brottsförebyggande frågor; PiteBrå, kommunens strategiska råd för brottsförebyggande frågor; Brottsförebyggande- och folkhälsoråd, samt styrgruppen för brottsförebyggande frågor. Åtgärdsplanen är beslutad av kommundirektör enligt delegationsbestämmelser för Kommunstyrelsen: DB-0144.

Prioriterade områden

Generellt brottsförebyggande arbete och barn och unga

Lagen om kommuners ansvar för det brottsförebyggande arbetet kommer alltid att kräva sina åtgärder, implementeringar av lagen ligger till grund för allt övrigt arbete. Arbetet kommer att ta tid och är ett ständigt utvecklingsområde.

Arbete kommer att utgå från lägesbilden prioriterade områden men kommunen ska inte sluta genomföra redan etablerade och fungerande åtgärder, detta gäller framförallt åtgärder för att skydda våra barn och unga från kriminalitet, speciellt om dessa har koppling till de prioriterade områdena.

ANDTS

Det förebyggande arbetet inom ANDTS (alkohol, narkotika, doping, tobak och spel) syftar till att minska skador och problem som kan uppstå till följd av riskanvändning och missbruk. Detta inkluderar att skydda barn och unga, minska brottslighet och skapa en tryggare miljö för alla. Genom att kombinera folkhälsobaserade insatser med brottsförebyggande åtgärder kan kommunen effektivt motverka de negativa effekterna av ANDTS.

Ett incitament för att arbete med ANDTS är att narkotikabrott är den enda brottstypen i Piteå som överstiger riksgenomsnittet, det är oklart om detta beror på en högre förekomst av droger eller på polisens effektiva arbete.

Våld

Sedan januari 2017 har våld i nära relationer ökat, delvis på grund av regeringens långsiktiga satsningar på att förebygga hedersvåld och partnervåld. Polisen, socialtjänsten och kvinnojouren i Piteå rapporterar om en konstant hög nivå av anmälda brott, vilket understryker behovet av fortsatt arbete och resurser för att bekämpa våld i nära relationer.

Trafikbrott

Trafikbrott är allvarliga överträdelser som påverkar trafiksäkerheten och samhället. Vanliga problem relaterade till trafikbrott i Sverige är hastighetsöverträdelser, olovlig körning, trötthet, rattfylleri och brott mot vägtrafikregler.

Utmaningarna

Norrbotten står inför en samhällsomvandling, det är enorma summor pengar som ska investeras i området och alla vill ha en del av kakan. Med detta kommer nya utmaningar; bedrägerier, välfärdsbrott, otillåten påverkan och arbetslivskriminalitet är några av dessa incitament.

Åtgärder

Generellt brottsförebyggande arbete

1. Samverkansöverenskommelse.

Fastställa och vid behov revidera skriftlig överenskommelse om samverkan med relevanta aktörer i det geografiska området

Den brottsförebyggande samverkan bygger på fem kontinuerliga steg.

- Tillsammans bistå i kartläggningen om tillståndet i kommunen.
- Skapa en samlad lägesbild på kort och lång sikt.
- Upprätta konkreta åtgärdsplaner utifrån lägesbild.
- Genomföra åtgärdsplanen.
- Följs upp och utvärdering genomförda åtgärdsplan och insatser. Arbetet redovisas till polis- och kommunledning.

Målet är att förhindra och minska brottsligheten samt öka tryggheten.

Ansvarig: Kommunstyrelsen i samverkan med Polis och berörda aktörer i enighet med gällande samverkansöverenskommelse.

2. Lägesbilder

Skapa struktur och rutiner för kartläggning till lägesbilden på både kort och lång sikt med relevanta aktörer i kommunens geografiska område.

Genom lägesbilden kan kommunen: snabbare sätta in åtgärder, ökad medvetenhet, effektivare resursanvändning, hållbar trygghet, stärkt förtroende, och förbättrad livskvalitet vilket ger en effektivisering av skattemedel.

Ansvarig: Kommunstyrelsen i samverkan med berörda aktörer i enighet med gällande samverkansöverenskommelse.

3. Kommunikationsplan för det brottsförebyggande arbetet

I samordningsansvaret för det brottsförebyggande arbetet ingår att bidra med information om det brottsförebyggande arbetet sprids till kommunens invånare och andra som kan ha intresse eller behov av sådan information.

Kommunikationsplanen är ett strategiskt dokument och ska ses som en hjälp på strategisk nivå, men den ska också vara ett stöd i det dagliga arbetet för kommunikatörer, kommunpoliser och kommunens samordnare

Kommunikationsplanen bör kompletteras med en årlig aktivitetsplan som både redogör för årligt återkommande aktiviteter och planerade tillkommande insatser.

Ansvarig: Kommunstyrelsen i samverkan med berörda aktörer i enighet med gällande samverkansöverenskommelse.

Barn och Unga

1. "Öppna dörrar"

Att fler elever och årskullar skall ges möjlighet att klara studier genom att en tid få en praktikplats.

Att genom samverkan med olika aktörer skapa fler förutsättningar för tidiga insatser. Utveckla samverkan och rutiner med fler aktörer att delta i åtgärden.

Målsättningen är kopplat till behov hos individen. Skyddsfaktorer är viktiga för att minska risken för att individer utvecklar brottsligt beteende.

Öppna dörrar drivs nu i form av en aktivitet av ICA Kvantum.

Ansvarig: ICA kvantum i samverkan med barn- och utbildningsförvaltningen och näringslivet

2. Orossamtal.

Utveckla, och om möjligt inkludera yngre åldrar i, orosamtal. Att tidigt upptäcka barn och unga med normbrytande beteende.

Åskådliggöra ett presumtivt problem för föräldrarna och därmed skapa förutsättningar att bearbeta problematiken i hemmiljö. Genomföra Orossamtal när indikationer finns enligt särskilda rutiner samt förbättra dessa rutiner.

Syfte är att öka samverkan mellan skola, polis och socialtjänst för att på så sätt tillsammans verka för en positiv förändring för elev och föräldrar. Målsättning blir att skola, polis och socialtjänst för en tidig dialog för att så tidigt, och så bra som möjligt, nå barn/ungdomar med riskbeteenden. Detta för att bryta en negativ utveckling. Målgruppen för orosamtal är barn och unga samt föräldrar/ vårdnadshavare.

Ansvarig: Kommunstyrelsen, socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden i samverkan med Polisen.

ANDTS (Alkohol, Narkotika, Dopning, Tobak och Spel)

1. Arbetsgrupp ANDTS.

Samordnaren tillsätta en arbetsgrupp för att implementera den nationella strategin för ANDTS Att implementera den nationella strategin för ANDTS ger flera fördelar för en kommun:

- Minskad användning och skador: Genom att följa strategin kan kommunen arbeta systematiskt för att minska användningen av och skadorna från ANDTS, vilket förbättrar folkhälsan.
- Samordnade insatser: Strategin främjar samverkan mellan olika aktörer som skola, socialtjänst, polis och fritid, vilket leder till mer effektiva och samordnade insatser.
- Kunskapsbaserat arbete: Genom att använda den nationella strategin som grund kan kommunen säkerställa att insatserna bygger på aktuell forskning och beprövade metoder.
- Långsiktig planering: Strategin ger en struktur för långsiktig planering och uppföljning, vilket hjälper kommunen att arbeta kontinuerligt och målmedvetet med ANDTS-frågor.
- Ökad trygghet och säkerhet: Genom att minska förekomsten av ANDTS-relaterade problem kan kommunen skapa en tryggare och säkrare miljö för sina invånare.

- Ekonomiska besparingar: Förebyggande arbete och tidiga insatser kan minska kostnaderna för vård, socialtjänst och rättsväsende på lång sikt.

Genom att implementera den nationella strategin kan kommunen inte bara förbättra folkhälsan och tryggheten, utan också skapa ett mer hållbart och effektivt samhälle.

Ansvarig: Kommunstyrelsen i samverkan med Polis och berörda aktörer i enighet med gällande samverkansöverenskommelse.

2. Pitebor på stan

Sedan 2010 har Piteå kommun och PiteBo samarbetat för att skapa trygghet genom aktiviteten Pitebor på stan. Arbetet finansieras genom sponsorer från PiteBo till föreningar, när föräldrar till föreningsaktiva ungdomar agerar ”föräldrar på stan” under 10 av sommarens helger.

Pitebor på stan erbjuder flera fördelar för samhället:

- Ökad trygghet: Genom att vara närvarande på gator och torg skapar de en tryggare miljö för ungdomar och andra invånare. Deras närvaro kan minska risken för brott och skadegörelse.
- Förebygga kriminalitet: Pitebor på stan kan bidra till att förebygga kriminalitet, minska skadegörelse, våld och drogmissbruk genom att vara synliga och tillgängliga för ungdomar.
- Stöd och hjälp: De kan erbjuda praktisk hjälp och stöd till ungdomar, som att hjälpa dem att komma hem säkert.
- Samhällsengagemang: Att delta i Pitebor på stan kan öka förståelsen för föräldraskap och samhällsengagemang, vilket stärker gemenskapen och samverkan mellan olika samhällsaktörer.
- Positiva förebilder: Pitebor på stan fungerar som positiva förebilder för ungdomar, vilket kan inspirera dem att göra bra val och hålla sig borta från problem.
- Samarbete med myndigheter: De samarbetar ofta med polis, socialtjänst och andra aktörer, vilket förbättrar samordningen och effektiviteten i det brottsförebyggande arbetet.

Ansvarig: Kultur- och fritidsnämnden och PiteBo i samverkan med föreningar.

Våld

1. Frågor på medarbetarsamtalen.

Utveckla verktyg för att hantera jakande svar vid medarbetarsamtal om våld i nära relationer. Att prata om våld är ett viktigt steg mot att skapa ett tryggare och mer rättvist samhälle.

Ansvarig: Kommunstyrelsen

2. Nätverket mot våld i nära relation

Vidmakthålla nätverket för fortsatt kartläggning, kunskapsdelning samt medvetandegöra andra aktörer i samhället. I nätverket ingår idag förutom kommunen även Regionen och Polisen, men nätverket bör verka för att inkludera näringslivet och civilsamhället under kommande år.

Ansvarig: Kommunstyrelsen

3. Kommunikationsplan mot våld.

Ta fram en kommunikationsplan för att sprida information om tillgängligt stöd för våldsutsatta och våldsutövare.

Fler ska lättare hitta information om stöd och hjälp för utsatta och utövare.

Ansvarig: Socialnämnden och kommunstyrelsen

Trafikbrott

1. Kommunen delta vid en av polisens nationella trafikvecka.

Utred vilka aktiviteter kommunen kan genomföra i samarbete med polisen, eller själva under minst en nationell trafikvecka.

Under den nationella trafikveckan kan en kommun genomföra flera aktiviteter för att öka trafiksäkerheten och medvetenheten bland invånarna, till exempel:

- Informationskampanjer: Kommunen kan sprida information om trafiksäkerhet genom sociala medier, lokala tidningar och affischer. Fokus kan ligga på att följa hastighetsbegränsningar, använda säkerhetsbälte och undvika distraktioner som mobiltelefoner.
- Samarbete med polisen: Kommunen kan samarbeta med polisen för att genomföra hastighetskontroller och andra trafiksäkerhetsinsatser, särskilt i områden med mycket fotgängare och cyklister, som skolor och bostadsområden.
- Utbildningsinsatser: Skolor kan arrangera temadagar eller lektioner om trafiksäkerhet för att utbilda barn och ungdomar om vikten av att vara försiktiga i trafiken.
- Engagera lokalsamhället: Kommunen kan uppmuntra lokala föreningar och företag att delta i trafiksäkerhetsaktiviteter, som att arrangera promenader eller cykelturer för att främja säkra trafikvanor.
- Synliggöra farliga platser: Identifiera och åtgärda farliga trafikplatser genom att förbättra skyltning, belysning och övergångsställen. Detta kan minska risken för olyckor och öka tryggheten för alla trafikanter.
- Uppmuntra hållbara transportmedel: Främja användningen av kollektivtrafik, cykling och gång genom att förbättra infrastrukturen och erbjuda incitament för att minska biltrafiken och därmed öka säkerheten.

Genom att genomföra dessa aktiviteter kan kommunen bidra till en säkrare trafikmiljö och öka medvetenheten om trafiksäkerhet bland sina invånare.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden, barn- och utbildningsnämnden och kommunstyrelsen i samverkan med Polisen

2. Inga trafikförseelser med kommunens bil-pool

Vid användning av kommunens leasingbilar eller hyrbilar ska ingen kommunanställd begå ett trafikbrott.

Ett trafikbrott är en överträdelse av trafiklagar och regler som syftar till att upprätthålla säkerheten på vägarna. Här är några vanliga exempel på trafikbrott:

- Fortkörning: Att köra över den tillåtna hastighetsgränsen.
- Rattfylleri: Att köra ett fordon under påverkan av alkohol eller droger.

- Vårdslöshet i trafik: Att köra på ett sätt som är oaktsamt och kan utsätta andra för fara, till exempel genom att inte hålla avstånd eller ignorera trafikregler.
- Olovlig körning: Att köra ett fordon utan giltigt körkort.
- Brott mot trafikförordningen: Att inte använda säkerhetsbälte när det är obligatoriskt och/eller att hålla i kommunikationsutrustning i handen.

Dessa brott kan leda till böter, indraget körkort eller i allvarliga fall fängelsestraff. Genom att följa trafikreglerna bidrar vi alla till en säkrare trafikmiljö.

Ansvarig: Kommunstyrelsen

Utmaningarna

1. Arbetsgrupp mot välfärdsbrott och otillåten påverkan

Vidmakthålla och utveckla arbetsgrupperna mot välfärdsbrottslighet och otillåten påverkan. Kartläggning av kunskap, relevanta styrdokument och omfattning av brotten. Prioritera mellan problemen. Kompetenshöjning för att göra en gemensam orsaksanalys av berörda aktörer. Välj åtgärder och ta fram en åtgärdsplan.

Utveckla och kvalitetssäkra arbetsmetoden vid upphandlingar, inför såväl som efterkontroller. Verksamheterna måste avsätta resurser för att bistå upphandlingsenhetens med underlag för kravställan till upphandling. Kvalitetssäkring och uppföljning av metod för upphandling. Syftet är att minska risken för välfärdsbrott vid upphandlingar och målet är att inga kommunala medel ska gå till brottslighet.

Genomföra utbildningsinsatser om välfärdsbrott och otillåten påverkan:

Föreläsning, APT- material, Utbildningsmaterial till utbildningsportalen till chefer, anställda och politiker, samt kommunicera "Handla rätt" till berörda. "Handla rätt" ska ingå i introduktionsmaterialet för chefer.

Utarbeta/förbättra och vid behov revidera manual med rutiner, checklistor och metoder för kommunens anställda och förtroendevalda vid otillåten påverkan. I detta ingår även rutin för polisanmälan samt intern rapportering.

Ansvarig: kommunstyrelsen, samhällsbyggnadsnämnden, miljö- och tillsynsnämnden, socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden och kultur- och fritidsnämnden, fastighet och servicenämnden, Gemensam räddningsnämnd Piteå och Älvsbyn och PIKAB.

2. Arbetsgrupp LOS.

Vidmakthålla och utveckla arbetsgruppen mot arbetskriminalitet utifrån kommunens geografiska område.

Kartläggning av kunskap, relevanta styrdokument och omfattning av brotten. Prioritera mellan problemen. Kompetenshöjning för att göra en gemensam orsaksanalys av berörda aktörer. Välj åtgärder och ta fram en åtgärdsplan.

Ansvarig: kommunstyrelsen, samhällsbyggnadsnämnden, miljö- och tillsynsnämnden, socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden och kultur- och fritidsnämnden, fastighet och servicenämnden, Gemensam räddningsnämnd Piteå och Älvsbyn och PIKAB.

Ansvars för genomförandet

Nämnderna, enheterna och styrelserna i kommunkoncernen ansvarar för att åtgärderna som anges i åtgärdsplanen genomförs och nås. Rutiner hur detta ska göras sätter nämnden, enheten eller styrelsen själv.

Om en åtgärd har behov av samordning genomför det av kommunstyrelsen.

Uppföljning och utvärdering

Den nämnd eller styrelse som ansvarar för en åtgärd, ansvarar också för att utse ansvarig funktion som rapporterar om genomförande till kommunstyrelsen.

Återredovisning sker enligt befintligt styr- och ledningssystem utvecklingsprogram genom årsredovisning.

Kommunstyrelsen sammanställer en rapport till kommunfullmäktige i enighet med Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Rapporten bör innehålla en analys.

Kommuner ska minst vartannat år uppdatera lägesbilden och följa upp åtgärdsplanen.

Det är viktigt att uppföljningen av åtgärderna görs regelbundet så att avvikelser upptäcks i tid.

Detta sker för att säkerställa att åtgärderna utförs på det sättet som verksamheterna och bolagen har bestämt.

Tidsplan

Denna åtgärdsplan gäller för 2026-2027